

Rapport

Een onderzoek naar een klacht over de Raad voor Rechtsbijstand.

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over de Raad voor Rechtsbijstand gegrond.

Datum: 12 december 2016

Rapport: 2016/114

KADER

Een burgemeester kan - samengevat weergegeven - aan iemand een huisverbod opleggen als de aanwezigheid van die persoon gevaar oplevert voor een ander die met hem in de woning woont (artikel 2 Wet tijdelijk huisverbod, zie Achtergrond). Het huisverbod geldt voor tien dagen (er is een mogelijkheid tot verlenging). Het verbod houdt kort gezegd in dat de persoon de woning dient te verlaten, hij de woning niet mag betreden en hij geen contact mag opnemen met medebewoners. De persoon die een huisverbod opgelegd heeft gekregen, kan tegen het huisverbod beroep instellen bij de rechter. Hierbij kan de uithuisgeplaatste ook een verzoek om voorlopige voorziening indienen, waarbij gevraagd kan worden om het huisverbod te schorsen. Als een uithuisgeplaatste dat wenst, zorgt de burgemeester ervoor dat de uithuisgeplaatste voor de behandeling van zijn verzoek om voorlopige voorziening wordt bijgestaan door een advocaat (artikel 5 Wet tijdelijk huisverbod, zie Achtergrond).

AANLEIDING

Verzoeker is advocaat en aan zijn cliënt was een huisverbod opgelegd. Deze cliënt wilde dat verzoeker hem bijstond bij het indienen van een verzoek om voorlopige voorziening waarbij zou worden gevraagd om het huisverbod te schorsen. Volgens verzoeker kon zijn cliënt aanspraak maken op gratis bijstand van een advocaat voor de behandeling van zijn verzoek om een voorlopige voorziening. Verzoeker wijst erop dat dit in de bijsluiter bij het huisverbod staat. Verzoeker is van mening dat niet duidelijk is op welke wijze een last tot toevoeging wordt verstrekt (welke instantie vervult welke rol in dat kader). Verzoeker heeft hierover contact opgenomen met de gemeente en de rechtbank. Ook heeft hij een klacht ingediend bij de Raad voor Rechtsbijstand (RvR). Verzoeker vond echter dat hij door de instanties van het kastje naar de muur werd gestuurd en onduidelijk bleef welke procedure dient te worden gevolgd ten aanzien van de toevoeging. Verzoeker stelt dat hij vaker in zaken tegen dit probleem aanloopt.

KLACHT

Volgens verzoeker bestaat er onduidelijkheid over de wijze waarop een (last tot) toevoeging wordt verstrekt voor het verlenen van bijstand aan een uithuisgeplaatste bij het indienen van een verzoek om voorlopige voorziening. Hij heeft hierover een klacht ingediend bij de RvR. Verzoeker klaagt over de wijze waarop de RvR met deze klacht is omgegaan.

BEVINDINGEN

Klachtbehandeling RvR

Nadat verzoeker een klacht bij de RvR had ingediend, heeft de RvR gesteld dat hij zich de onduidelijkheid kan voorstellen. Ook is in de brief vermeld dat de kwestie is

voorgelegd aan medewerkers van de betreffende afdeling en zij de zaak nader bestuderen en bekijken wat er gedaan moet worden om helderheid te krijgen. Verder is in de brief weergegeven dat het mogelijk is dat de werkinstructie zal worden aangepast. Vervolgens heeft verzoeker de RvR vragen gesteld. In reactie hierop heeft de RvR hem bericht dat als een uithuisgeplaatste bijstand wenst, de burgemeester de rechtbank hiervan in kennis stelt en de rechtbank vervolgens een last tot toevoeging verstrekt.

Aan verzoeker verstrekte informatie

In reactie op vragen van verzoeker heeft de gemeente Den Haag laten weten dat als een uithuisgeplaatste aangeeft dat hij een raadsman wil voor de behandeling van zijn verzoek om voorlopige voorziening, de burgemeester hiervan melding maakt bij de RvR. Deze melding komt terecht bij de piketcentrale van de RvR. De piketcentrale zet de melding vervolgens door naar het kantoor van de RvR in Den Bosch. Daar worden de meldingen en verzoeken voor rechtsbijstand verdeeld onder de ingeschreven piketadvocaten. Volgens de gemeente blijkt uit de werkinstructie van de RvR niet dat de burgemeester een last tot toevoeging verstrekt, maar blijkt hieruit dat de advocaat zelf deze toevoeging verstrekt. Hiervoor dient de advocaat een bepaald formulier te gebruiken. De gemeente ziet geen andere rol voor de burgemeester weggelegd dan het doen van een melding aan de RvR op het moment dat de uithuisgeplaatste aangeeft dat hij wil worden bijgestaan door een raadsman.

Naar aanleiding van vragen van verzoeker heeft de rechtbank Den Haag hem bericht dat het op grond van artikel 5 Wet tijdelijk huisverbod de burgemeester is die er zorg voor draagt dat de uithuisgeplaatste wordt bijgestaan door een raadsman, indien hij dat wenst. Slechts wanneer in eerste instantie geen advocaat beschikbaar is, brengt de burgemeester de rechtbank hiervan op de hoogte en verstrekt de rechtbank vervolgens een last tot toevoeging.

Informatie gemeente Den Haag

In verband met het onderzoek naar verzoekers klacht heeft de Nationale ombudsman de gemeente om informatie gevraagd. Naar aanleiding hiervan heeft de gemeente het volgende laten weten. De rol van de burgemeester bestaat eruit dat hij melding doet bij de RvR. De gemeente heeft de ervaring dat een advocaat die de belangen van een uithuisgeplaatste behartigt zelf de aanvraag voor een toevoeging regelt. In een enkel geval heeft de gemeente contact opgenomen met de RvR om te melden dat alsnog een melding voor rechtsbijstand is gedaan en heeft de gemeente verzocht de zaak toe te wijzen aan een bepaalde advocaat. Op het moment dat de cliënt van verzoeker aangaf rechtsbijstand te willen, heeft de burgemeester een piketmelding gedaan aan de RvR. Vervolgens is verzoeker als advocaat aan deze zaak gekoppeld.

Informatie rechtbank Den Haag

In het kader van het onderzoek naar verzoekers klacht, heeft de rechtbank de volgende informatie aan de Nationale ombudsman verstrekt. De rechtbank heeft aangegeven dat uit de Wet tijdelijk huisverbod volgt dat de burgemeester zorg draagt voor een toevoeging. In een beperkt aantal gevallen blijkt dit tot onduidelijkheden te leiden. Het lijkt daarbij met name te gaan om de situatie dat een uithuisgeplaatste in eerste instantie heeft gesteld geen advocaat te willen en later alsnog met een gekozen raadsman om toevoeging verzoekt. De rechtbank schat dat dit ertoe heeft geleid dat een advocaat in de afgelopen jaren een aantal malen met de rechtbank is gaan corresponderen.

De rechtbank heeft analoog aan artikel 40, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering een beleid ontwikkeld om ambtshalve een toevoeging te verlenen, indien de belanghebbende tussen wal en schip terecht dreigt te komen (zie Achtergrond). Het beleid houdt in dat de rechtbank een toevoeging verstrekt, indien de advocaat de rechtbank daar om verzoekt onder verwijzing naar een schriftelijke weigering van de burgemeester om een toevoeging af te geven. Tijdens een overleg tussen de rechtbank en de gemeente over de uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod is ook gesproken over de toevoegingen. Volgens de rechtbank is tijdens dit overleg naar voren gekomen dat als de uithuisgeplaatste direct bij het opleggen van het huisverbod aangeeft bijstand te willen, dit op het digitale formulier wordt ingevuld. Het lijkt erop dat dit steeds goed gaat. Het vakje op het formulier ten aanzien van de bijstand is echter in een later stadium niet altijd meer goed zichtbaar. In dat geval dienen enige handelingen te worden uitgevoerd om te kunnen aanvinken dat de uithuisgeplaatste bijstand wenst, zodat hiervan melding bij de RvR wordt gedaan.

Verder heeft de rechtbank laten weten zich in het geheel niet te herkennen in de reactie van de RvR waarin wordt gesteld dat een burgemeester, in het geval van een voorlopige voorziening, de rechtbank in kennis stelt waarna de rechtbank een last tot toevoeging verstrekt. De rechtbank heeft in de afgelopen jaren minder dan vijf keer een toevoeging verstrekt ten behoeve van een voorlopige voorziening en/of beroep ten aanzien van een huisverbod. Verder wijst de rechtbank erop dat uit artikel 5 Wet tijdelijk huisverbod volgt dat de burgemeester zorg draagt voor rechtsbijstand en er dus niet op last van een rechter een raadsman wordt toegevoegd.

Standpunt Raad voor Rechtsbijstand

Naar aanleiding van het onderzoek van de Nationale ombudsman en door hem gestelde vragen, liet de RvR het volgende weten. Als een rechtzoekende een tijdelijk huisverbod heeft gekregen, doet de burgemeester een piketmelding. Na de piketmelding vraagt de advocaat bij de RvR toevoeging aan voor het beroep en de voorlopige voorziening. Volgens de RvR wordt de advocaat in geen geval verwezen naar de burgemeester of rechtbank. Voor de hiervoor geschetste gang van zaken maakt het niet uit of sprake is van een gekozen raadsman. Volgens de RvR is in reactie op de door verzoeker gestelde vragen formeel correct weergegeven hoe de last zou moeten worden verstrekt. De RvR

stelt echter dat het beter was geweest om de feitelijke situatie, zoals hierboven is beschreven, in de brief aan verzoeker te vermelden. De RvR stelt dat daar tekort is geschoten.

De RvR informeert alleen de advocaten – en niet gemeenten of rechtbanken – over de te volgen procedure om een toevoeging aan te vragen. De RvR informeert advocaten via het publiceren van de interne werkinstructies op de Kenniswijzer (de Kenniswijzer is een van de websites van de RvR). Volgens de RvR illustreren de brieven van de gemeente en de rechtbank aan verzoeker dat het inderdaad niet goed duidelijk is hoe de (last tot) toevoeging zou moeten worden verstrekt. De RvR stelt dat in de brief van de gemeente ook wat feitelijke onjuistheden staan, zoals: "Uit de werkinstructie van de Raad voor de Rechtsbijstand blijkt dat niet de burgemeester een last tot toevoeging verstrekt, maar dat de advocaat zelf deze toevoeging verstrekt (...)". De werkgroep die verantwoordelijk is voor het onderhoud van de werkinstructies doet op korte termijn een voorstel tot tekstwijziging. Volgens de RvR is daarmee de onduidelijkheid teneinde en zal de RvR in alle gevallen op aanvraag van de advocaat een toevoeging verstrekken als ware er een last verstrekt. In reactie op het verslag van bevindingen heeft de RvR laten weten dat de wijziging inmiddels is doorgevoerd en elke verwijzing naar de last is verwijderd om verwarringen in de toekomst te voorkomen.

BEOORDELING

Voordat de Nationale ombudsman overgaat tot het beoordelen van verzoekers klacht, zal hij schetsen welke procedure uit de wet en de tijdens zijn onderzoek verkregen informatie naar voren komt.

Zoals eerder is vermeld, kan een burgemeester een huisverbod opleggen. Op grond van artikel 3, eerste lid, van de Wet tijdelijk huisverbod kan de burgemeester deze bevoegdheid mandateren aan de hulpofficier van justitie (zie Achtergrond). In dat geval is het dan ook de hulpofficier van justitie die het huisverbod oplegt. In artikel 5, eerste lid, Wet tijdelijk huisverbod is bepaald dat indien de uithuisgeplaatste dat wenst, de burgemeester er zorg voor draagt dat de uithuisgeplaatste, binnen 24 uur nadat hij die wens te kennen heeft gegeven, voor de duur van de behandeling van zijn verzoek om voorlopige voorziening wordt bijgestaan door een raadsman. In het tweede lid van artikel 5 Wet tijdelijk huisverbod worden verschillende artikelen uit het Wetboek van Strafvordering van overeenkomstige toepassing verklaard. Het gaat hierbij onder andere om artikel 38 (vrije keuze raadsman) en 39 (gekozen raadsman) van het Wetboek van Strafvordering.

Uit artikel 5, eerste lid, Wet tijdelijk huisverbod en de informatie die de Nationale ombudsman tijdens het onderzoek heeft ontvangen, blijkt naar het oordeel van de Nationale ombudsman dat als geen sprake is van een gekozen raadsman en de uithuisgeplaatste aangeeft bijstand te wensen, de burgemeester (of de gemandateerde hulpofficier van justitie) hiervan melding maakt bij de RvR. Op die manier is de RvR op de

hoogte van de wens tot rechtsbijstand en kan de RvR (op aanvraag) een toevoeging verstrekken.

Zoals hiervoor is weergegeven, waarborgt artikel 38 WvSv ook in dit geval de vrije keuze voor een raadsman. In de Memorie van Toelichting bij artikel 5 Wet tijdelijk huisverbod is vermeld: "Indien de uithuisgeplaatste zelf een raadsman kiest, zal de raadsman daar op grond van artikel 39 WvSv kennis van moeten geven aan de griffier van de rechtbank. Deze geeft dit op zijn beurt door aan de burgemeester (artikel 39, derde lid, WvSv)". Uit het voorgaande en artikel 39 WvSv maakt de Nationale ombudsman op dat als de uithuisgeplaatste zelf een advocaat kiest, deze advocaat zich meldt bij de griffier van de rechtbank, indien de burgemeester al in de zaak betrokken is. Als de burgemeester nog niet in de zaak betrokken is, meldt de advocaat zich bij de betrokken hulpofficier van justitie. Vervolgens doet de burgemeester/hulpofficier van justitie hiervan weer melding bij de RvR en kan de RvR (op aanvraag) een toevoeging verstrekken.

De Nationale ombudsman toetst de klacht van verzoeker aan het vereiste van goede informatieverstrekking. Dit vereiste houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf.

Verzoeker diende bij de RvR een klacht in, omdat hij vond dat de te volgen procedure niet duidelijk was. In reactie op deze klacht laat de RvR slechts weten zich de onduidelijkheid te kunnen voorstellen. De klacht wordt niet gegrond of ongegrond verklaard en ook wordt geen informatie verstrekt die de door verzoeker gewenste duidelijkheid zou kunnen opleveren. Nadat verzoeker nogmaals een brief met vragen stuurt, reageert de RvR wel inhoudelijk maar wordt - zoals de RvR zelf al heeft erkend - alsnog geen informatie over de feitelijke gang van zaken aan verzoeker verstrekt. Door niet direct naar aanleiding van verzoekers klacht de door hem gevraagde informatie te verstrekken en later naar aanleiding van verzoekers tweede brief onvoldoende duidelijke en volledige informatie te verstrekken, heeft de RvR het vereiste van goede informatieverstrekking geschonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedraging van de Raad voor Rechtsbijstand is gegrond, wegens schending van het vereiste van goede informatieverstrekking.

Nu tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman naar voren is gekomen dat (de informatie over) de te volgen procedure bij een toevoeging voor het verlenen van rechtsbijstand aan een uithuisgeplaatste onvoldoende duidelijk is, ziet de Nationale ombudsman aanleiding tot het doen van een aanbeveling.

AANBEVELING

De Nationale ombudsman beveelt de RvR aan om in overleg te treden met (vertegenwoordigers van) gemeenten en rechtbanken over ieders rol ten aanzien van een toevoeging voor het verlenen van bijstand aan een uithuisgeplaatste. Daarnaast beveelt de Nationale ombudsman de RvR aan om ervoor te zorgen dat duidelijke informatie op zijn website komt over de te volgen procedure en de rollen van de betrokken instanties.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

ACHTERGROND

Wet tijdelijk huisverbod

Artikel 2

1. De burgemeester kan een huisverbod opleggen aan een persoon indien uit feiten of omstandigheden blijkt dat diens aanwezigheid in de woning ernstig en onmiddellijk gevaar oplevert voor de veiligheid van één of meer personen die met hem in de woning wonen of daarin anders dan incidenteel verblijven of indien op grond van feiten of omstandigheden een ernstig vermoeden van dit gevaar bestaat. Het verbod geldt voor een periode van tien dagen, behoudens verlenging overeenkomstig artikel 9. Bij krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over de aard van de feiten en omstandigheden die aanleiding kunnen geven om een huisverbod op te leggen.

Artikel 3

1. De burgemeester kan van de bevoegdheden en taken, bedoeld in artikel 2, eerste, derde, zevende en achtste lid, en artikel 5, eerste lid, mandaat onderscheidenlijk machtiging verlenen aan de hulpofficier van justitie. Artikel 10:9, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing.

Artikel 5

1. Indien de uithuisgeplaatste dat wenst, draagt de burgemeester zorg dat deze binnen 24 uur nadat hij die wens te kennen heeft gegeven, voor de duur van de behandeling van zijn verzoek om voorlopige voorziening wordt bijgestaan door een raadsman.

2. De artikelen 38, 39, 40, eerste en derde tot en met vijfde lid, 45 tot en met 48 en 51 van het Wetboek van Strafvordering zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat:

- a. voor «de inverzekeringstelling» wordt gelezen: het huisverbod;
- b. voor «de officier van justitie» en «het openbaar ministerie» wordt gelezen: de burgemeester;
- c. voor «de verdachte» of «de inverzekering gestelde verdachte» wordt gelezen: de uithuisgeplaatste.

Wetboek van Strafvordering

Artikel 38

1. De verdachte is te allen tijde bevoegd een of meer raadslieden te kiezen.

Artikel 39

1. De gekozen raadsman geeft van zijn optreden als zoodanig, wanneer de officier van justitie reeds in de zaak betrokken is, schriftelijk kennis aan den griffier. Is dat nog niet het geval, dan geeft hij van zijn optreden schriftelijk kennis aan den in de zaak betrokken hulpofficier.
2. Indien hij een gekozen of toegevoegden raadsman vervangt, geeft hij ook daarvan overeenkomstig de bepaling van het voorgaande lid kennis.
3. Van den inhoud eener overeenkomstig dit artikel tot den griffier gerichte kennisgeving verwittigt deze onverwijld schriftelijk het openbaar ministerie, bovendien, indien deze uit hoofde van de artikelen 181 tot en met 183 onderzoekshandelingen verricht, de rechter-commissaris, en, in geval van het voorgaande lid, den vervangen raadsman.
4. Door deze mededeeling neemt de werkzaamheid van den vervangen toegevoegden of vroeger gekozen raadsman een einde.

Artikel 40

1. Het bestuur van de raad voor rechtsbijstand kan ingeschreven advocaten die zich daartoe bereid hebben verklaard, aanwijzen voor het beurtelings verlenen van rechtsbijstand aan in verzekering gestelde verdachten.
2. Is een krachtens het voorgaande lid aangewezen advocaat beschikbaar voor het verlenen van rechtsbijstand aan een in verzekering gestelde verdachte, dan treedt hij, voor de duur van de inverzekeringstelling, als diens raadsman op. De officier van justitie of een hulpofficier licht de advocaat onverwijld omtrent de inverzekeringstelling in.
3. In gevallen waarin geen advocaat beschikbaar is voor het verlenen van rechtsbijstand op de voet van het bepaalde in de voorgaande leden, brengt de officier van justitie of de hulpofficier dit onverwijld ter kennis van de voorzitter van de rechtbank. Deze geeft een last aan het bestuur van de raad voor rechtsbijstand dat voor de duur van de inverzekeringstelling een raadsman aan de verdachte toevoegt.